

PROTOKOLL

Projekt: Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering

Teema: Korrigeeritud trassialternatiivide tutvustamine

Kuupäev: 09.06.2025, kl 17.30

Asukoht: MS Teams

Protokollija: Evelin Kuusik

Osalejad: Osavõttuaruandes (25 osalejat)

- Planeeringu eesmärk ja ajakava (miks ja mida)
- Miks on uut elektriühendust vaja?
- Visandamise põhimõtted ja visandatud koridorid
- Kaasamine
- Mis juhtub peale planeeringu kehtestamist?
- Küsimused ja avatud arutelu

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://riigiplaneering.ee/riigi-eriplaneeringud/eesti-lati-neljas-elektriuhendus/eesti-lati-neljanda-elektriuhenduse>.

Arutelu:

Küsimus: Ütlesite, et üks alajaam. Lätti läheb kaks liini praegu, ühe alajaama taga.

Priit Heinla Elering AS (edaspidi Elering): Ja see on tõesti nii on. Praegu on välisühendused Eestil järgmised - kaks alalisvooluliini, mis lähevad Soome poole, EstLink 1 ja 2 ja siis on kolm ühendust, mis lähevad Läti poole. Nendest üks on Harku-Lihula-Sindi ja siis on kaks Tartu lähedalt minevat liini, mis lõppevad Lätis ühes alajaamas. Praegu olemasolevad elektriliinid asuvad kõik ida pool Riiat. Ja kui me paneme sinna ühe elektriliini juurde, siis rohkemat elektrit Eesti ja Läti vahel väga palju vahetada ei saa. Järgmine liin peaks ühenduma lääne poolt Riiat, sest et see on Lätis väga suur tarbimiskeskus. Sellepärast oleme läinud ka lääne poole. Teine põhjus on see tehniline, et need kaks ida pool olevat liini lõppevad ühes alajaamas. Juhul kui seal alajaamaga midagi juhtub, siis on kaks liini kohe kadunud. Ja kolmas põhjus on geopoliitiline. Kui me oleme rohkem ida pool, siis juhul, kui midagi juhtub, siis tõenäoliselt juhtub sellel uuel liinil rohkem.

Arvamus: Kui on kaks liini, siis piisab ühe alajaama juurde ehitamisest ja saab teised liinid eraldi tõsta.

Elering: See nii lihtne pole.

Arvamus: Paide on nagu ämblikuvõrk, aga see uus Sopi-Tootsi, nii moodne ja uus alajaam ja tuulepark, sealt läheb ainult üks välja. See on Saaremaale ligem.

Elering: 330 kV alajaamadest Sopi-Tootsi alajaam on tegelikult kõige nõrgem, sest et ta on läbi jooksev alajaam. Kui me vaatame kõiki ülejäänud Eestis olevaid alajaamu, mis on 330 kV, siis neil on vähemalt mitte kaks, vaid vähemalt kolm ühenduspunkti. Elektrisüsteemi koha pealt 330 kV võrk, mis on väga kõrge pingega. Seesama elekter, mis tuleb meil stepslist välja, kokkuvõttes tuleb sellest selgroost, mis on 330 võrk ja 330 võrgus on see ülimalt oluline, et ühendusi oleks alati võimalikult palju. Paide alajaamas praegu on kolm ühendust. Ja loodav Eesti-Läti ühendus teeks sinna ka neljanda. Lihula alajaam saaks endale kolmanda ühenduse juurde. See Sopi-Tootsi ei ole piisavalt tugev koht, et ühendada.

Küsimus: Miks ta siis nii lahja on, kui seal on tuulikupark ja seal on hea ühendus võimalus 330-le? Miks ta nii lahja tehti siis?

Elering: Sellepärast, et ta tehti liituja jaoks. See, kui tuulepargist peaks elektri ära kaduma, see ei ole ühiskonnale nii suur kaotus, kui kaob tarbijatele elekter ära. See on tehtud ka tootja palvel nõrgem.

Küsimus: Tootja palvel, aga mitte tarbija ja riigi palvel või?

Elering: Ja see on ikkagi konkreetselt tootja, kes seda dikteerib.

Arvamus: Paide ligidal mul oli kaks päeva tagasi suvilas vool ära ja midagi teha ei ole. On kolm ühendust või neli ühendust, ikkagi on elekter ära.

Elering: Loomulikult elektrisüsteemis erinevatel pingeastmetel võib ju paljugi juhtuda. See, kui suur võrk on püsti, siis see ei tähenda seda, et väikses võrgus mitte midagi ei juhtu. Juhul kui suur võrk maha kukub, siis väikses võrgus kindlasti elektrit ei ole.

Küsimus: Saaremaa varustuskindlus on nüüd väikse võrgu või suure võrgu taga? Minu meelest need on väikse võrgu probleemid meie Eestis kogu aeg.

Elering: Mida saab näiteks siis Saaremaal sellest ühendusest. Ühendusega me ühendame Saaremaa olemasoleva elektrivõrgu veel ühes alajaamas olemasolevasse 110 kV võrku. Praegu on Saaremaa elektriliselt ühendatud Lihula alajaamast mitme 35 kV ja kahe 110 kV kaabliga. Ja ta on ühendatud nõuelt poolt, st kõik ühendused viivad ühte kohta Lihula alajaama. Nüüd kui me ühendame selle võimalikult lääne poolt, siis juhul kui midagi peaks juhtuma olemasolevas võrgus, juhul kui peaks juhtuma midagi Väikses Suures väinas olevate kaablitega, siis sellisel juhul on võimalik Saaremaa elektrivarustus tagada ka kasvõi Läti poolt. Elektrivõrgud on ehitatud üldiselt ringidena ja mis on ka Saaremaal suhteliselt suur probleem, on et ei ole mitte ringid, vaid on tegu radiaalvõrkudega, lihtsalt sirgete joontega. Kui nüüd sirge joone pealt lõigata ära ühendus, siis elektrit ei ole, aga kui ringi pealt lõikad läbi mingisuguse ühenduse, siis sellisel juhul elekter ühelt poolt ikkagi tuleb. Ja see on see, kuidas Eesti-Läti neljas ühendus toetab Saaremaa varustuskindlust, ka just selles madalamas võrgu osas. Lääne-Eestis ja eriti saartel selles madalamas pingeastmes elektrilevivõrgus on olnud probleeme ja selle jaoks, et selle probleemiga tegeleda on Elering ja Elektrilevi praegu läbi viimas üle-eestilist elektrivõrgu arengukava koostamist, kus kohas optimeeritakse võrke, kuidas on kõige parem võrke tulevikus opereerida ja mismoodi see võrgu topograafia võiks välja näha. Eesmärk oleks võimaliku vähese raha kulutamisega saaks võimalikult normaalselt seda elektrit tegelikult tuua inimestele koju ka.

Küsimus: Te ütlesite, et EstLink 2 tehti, et Eestist odavat elektrit Soome saata. Nüüd me võtame läbi selle EstLink 2 kaheksakordselt kallimat kui Soomes on. Ja siis ütleme, et me ehitame nüüd EstLink 3, aga milleks? Kas sellega hakkame müüma nüüd jälle või hakkame ikkagi ostma ja kas siis enam kaheksakordselt ei osta või kuidas? Mis me selle kolmanda liiniga teeme siis, kas müüme sinna või ostame sealt ikkagi?

Elering: See oli see äriplaan, mille peale see rajati. Elektriturg on selles mõttes vaba turg, et iga veerand tunni tagant võib elekter liikuda ühtepidi või teistpidi.

Küsimus: Meil on Balti elektriturg või oleme Hispaaniaga ka ühenduses pärast seda kui Läti liin saab valmis? Räägitakse kogu aeg Balti elektriturust ja meil on täiesti oma elektri hind.

Elering: Ei, me oleme juba praegu Hispaaniaga ühenduses. Omaette hind on meil ja elektri hind Lätil on eraldi, Soomel on eraldi, näiteks Rootsis on neli erinevat elektri hinda, aga elektrituru mõttes me oleme Hispaania, Portugaliga, Itaaliaga juba praegu seotud. Võib-olla ma selgitan natukene seda loogikat EstLink 2 näitena, peale seda kui 2014. aastal EstLink 2 rajati, mis on juhtunud Soomes. Mõned aastad tõesti see nõu odav põlevkivi elekter Soome poole läks ja elektri hind Soome pool oli kõrgem kui Eesti oma. Siis Soomes nähti, et elektrijaama ehitamisest saab suhteliselt head hinda ja et investering tasub ära ning selle motivatsiooni najal on rajatud Soome päris palju maismaatuulikuid ja ka päris palju koostootmisjaamu. Samuti gaasijaamu, mis töötavad siis, kui ülejäänud elektri tootmisvõimalused ei käivitu, st kui tuult ja päikest ei ole. See on loonud situatsiooni, kus praegu on Soomes elekter keskmiselt on odavam. Eestis on ka see, et kui me oleme nüüd ühendatud Soomega EstLink 2 kaudu, siis see elektri hind, mis Soomes on, jõuab ka meile. Aga EstLink 2 praegu veel ju on katki, siis ongi hinnavahe on suur,

sest et meie ühendusvõimalused Soomega on praegu väiksemad kui tollel hetkel, kui EstLink 2 nüüd jaanipäeva paiku terveks saab. Siin on olnud üks ERR-i uudis ka, kus kohas, kas siis Eesti Energia spetsialistid on ennustanud, et kui kaabel Soomega ära parandatakse, siis nõ päevased hinna tipud kaovad ära, sest et Soomes toodetak elekter siis suudab kompenseerida meie hetke päeva kõrgemaid hindu. Ja loomulikult me Eesti-Läti neljandat ühendust ei vaata mitte Soome poole, vaid Läti poole ja sealt edasi Leedu poole. Me näeme, kuidas Leedus ja Poolas, aga Leedus eriti, on isegi kõrgem elektri hind kui meil. Nad on olnud ajalooliselt kogu aeg importijad, aga nüüd, umbes kaks nädalat tagasi, nad olid esmakordselt eksportiv riik, sellepärast et sealne kõrge elektri hind on tekitanud olukorra, kus kohas elektriettevõtted, kes seda toodavad, on ehitanud uusi jaamu, patareisid, riik kavandab seal meretuuleparki. Seal on tekkimas väga palju tootmist juurde ja tõenäoliselt 10 aasta pärast, aga ka varemgi juhtub selline situatsioon, et Leedu hakkab igal ajahetkel tootma rohkem elektrit, kui ta ise tarbib ja siis sellisel juhul see elekter on odavam. Ja siis võib-olla me saame läbi ühenduse selle tuule või päikse või mis iganes saame tuua hoopis elektriühenduse kaudu Leedust ja meil endale seda ei pea tekkima.

Küsimus: Siis oleks hea, kui Leedust saab tuua. Kas see juhe nüüd on plaanitud ka niimoodi Saaremaale, kui juhe on juba valmis, siis öeldakse, et nüüd oleks vaja tuuleparke, et sinna midagi taha ühendada, muidu on nii jäme juhe?

Elering: See ei ole ka päris tõsi. Elektri ülekandmise jaoks on tegu täiesti tavalise juhtmega. Ta on täpselt sama juhe kui on Harku-Lihula-Sindi ja need ülejäänud kolm ühendust, mis Lätiga ühenduvad. Me ei tee teda kuidagi jämedamaks, sellepärast...

Küsimus: Ta läheb niimoodi kaarega üle Saaremaa.

Elering: Trassi alternatiividest kaarega üle Saaremaa minemise põhjus on see, et Elering eelistab olemasolevaid trassikoridore ja see satub minema üle Saaremaa niimoodi natukese ringiga. Meil oli alguses plaanis uurida seda, et kas Sõrve sääre peale saaks minna, aga Tehumardi kandis on nii kitsas, et sealt õhuliiniga läbi minna ei ole võimalik ja seega on mõistlik minna juba varem vette. Siis on ka veel küsitud, et kui me oleme vees, et kas siis vees see kaabel on turvaline? Vees on see kaabel kindlasti turvalisem kui EstLinkide puhul, eelkõige sellepärast, et ta ei läbi rahvusvahelist vett ja ta on ka sellises kohas, kus ei ole suuri laevateid. Kaablid pannakse ikkagi merepõhja pinna sisse, nad ei jää lihtsalt niisama lebama.